

การวิเคราะห์เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำแบบเชื่อมต่อกับระบบไฟฟ้าหลัก
โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์

ANALYSIS OF THE GRID CONNECTED HYDRO TURBINE GENERATOR
USING MATHEMATICAL MODEL

สิทธิชัย อ้นปิ่นส์

SITTHICHAJ ONPUNS

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

พ.ศ. 2553

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่เกิดจากการค้นคว้าและวิจัยขณะที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในคณะ
วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดังนั้นงานวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถือ
เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและข้อความต่างๆในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าไม่มีการคัดลอกหรือนำงานวิจัยของผู้อื่นมานำเสนอในชื่อของข้าพเจ้า

นายสิทธิชัย อ้นปิ่นส์

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวิเคราะห์เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำแบบเชื่อมต่อกับระบบไฟฟ้าหลัก โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ANALYSIS OF THE GRID CONNECTED HYDRO TURBINE GENERATOR USING MATHEMATICAL MODEL
ชื่อนักศึกษา	นายสิทธิชัย อ้นปิ่นส์
รหัสประจำตัว	114970402011-8
ปริญญา	วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	วิศวกรรมไฟฟ้า
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร. วันชัย ทรัพย์สิงห์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. กฤษณ์ชนม์ ภูมิภักดีพิชญ์
วัน เดือน ปี ที่สอบ	12 พฤษภาคม 2553
สถานที่สอบ	ห้องประชุมภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ชื่นแจก)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย หิรัญวโรดม)

.....กรรมการ

(ดร.บุญยัง ปลั่งกลาง)

.....กรรมการ

(ดร.วันชัย ทรัพย์สิงห์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชัย หิรัญวโรดม)
คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวิเคราะห์เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำแบบเชื่อมต่อกับระบบไฟฟ้าหลัก โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์
นักศึกษา	นายสิทธิชัย อ้นปิ่นส์
รหัสประจำตัว	114970402011 - 8
ปริญญา	วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	วิศวกรรมไฟฟ้า
ปีการศึกษา	2552
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	ดร. วันชัย ทรัพย์สิงห์
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. กฤษณ์ชนม์ ภูมิภิตติพิชญ์

บทคัดย่อ

โดยทั่วไปพลังงานจากกำลังน้ำนับว่าเป็นแหล่งพลังงานทดแทนอีกแหล่งหนึ่งที่สะอาดปราศจากมลพิษ ทำให้เหมาะสมสำหรับการนำมาประยุกต์ใช้ในการผลิตกำลังไฟฟ้า จึงทำให้การผลิตกำลังไฟฟ้าจากพลังน้ำเป็นที่สนใจอีกแหล่งหนึ่ง นอกเหนือจากการผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์และจากพลังลม

งานวิจัยนี้เป็นการนำเสนอ การวิเคราะห์การกำเนิดไฟฟ้าจากพลังน้ำแบบเชื่อมต่อกับระบบไฟฟ้าหลัก โดยใช้การจำลองทางคณิตศาสตร์ในรูปแบบการทางกลของตัวกังหันน้ำขับเคลื่อนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าซึ่งต่อเชื่อมอยู่กับระบบไฟฟ้าหลัก ทั้งนี้ในงานวิจัยจะสนใจในระบบไฟฟ้าแบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเดี่ยวต่อเชื่อมกับระบบบัสอนันต์ โดยพารามิเตอร์ของอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในแบบจำลองได้แทนค่าของอุปกรณ์จริงจากระบบที่ติดตั้งอยู่ ณ โรงสูบน้ำลาดพร้าว ของการประปานครหลวง

อย่างไรก็ตาม ผลการจำลองระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำนี้ จะเปรียบเทียบกับผลการทดสอบกับระบบจริงซึ่งเป็นการผลิตไฟฟ้าแบบต่อเชื่อมระบบไฟฟ้าหลักจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 160 กิโลวัตต์ ซึ่งติดตั้งอยู่ ณ โรงสูบน้ำลาดพร้าว ของการประปานครหลวง โดยมีค่าความผิดพลาดในการจำลองระบบทั้ง Shop Test และ Field Test เทียบกับการ Simulation ประมาณ 0.46 %

คำสำคัญ : แบบจำลองเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ, ระบบไฟฟ้าแบบเครื่องกำเนิดเดี่ยวต่อเชื่อมระบบบัสอนันต์, เสถียรภาพระบบไฟฟ้า, สมการพลวัตของระบบไฟฟ้าพลังน้ำ, กังหันน้ำ

Thesis Title : ANALYSIS OF THE GRID CONNECTED HYDRO TURBINE GENERATOR USING MATHEMATICAL MODEL

Student Name : Mr. Sitthichai Onpuns

Student ID : 114970402011-8

Degree Award : Master of Engineering

Study Program : Electrical Engineering

Academic Year : 2009

Thesis Advisors : Dr. Wanchai Subsingha
Dr. Krischome Bhumkittipich

ABSTRACT

In general, the Micro Hydro Turbine Electrical Generation is very interested nowadays because of its cleanliness and its pollution-free of the resource. Moreover, it is attractive besides another renewable source for generating the Electricity such as Solar and Wind energy.

This research presents a Grid Connected Micro Hydro Turbine model and analysis of such model within the Single Machine Infinite Bus (SMIB) Power System, which is the miniature standard model suitable for this research. The Micro Hydro Turbine model in this research is represented in both physical body of the Hydro Turbine together with the electrical equation of the three phase generator and the SMIB power system. However the parameters that used in this model is brought from the practical system which held in Metropolitan Waterworks Authority (MWA), Lat-Phrao Station, Bangkok, Thailand.

The simulation results is also compared with the experimental test and field test of the 160 kW. Micro Hydro Turbine Grid Connected Induction Generator which was installed at Lat-Phrao Station of the MWA, Bangkok, Thailand. It is found that an error of such simulation model is about 0.46 % compared with its practical operation.

Keywords : Hydro Turbine Models, Power System Stability, Single Machine Infinite Bus Power System, Dynamic equation in Hydro Turbine, Micro Hydro Turbine

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วันชัย ทรัพย์สิงห์ ดร.กฤษณ์ชนม์ ภูมิกิตติพิชญ์ ที่ให้คำปรึกษาคำแนะนำความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นแนวทางทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยดี และขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้ารวมทั้งเจ้าหน้าที่สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ช่วยเหลือแนะนำ อีกทั้งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ นายวิระชาติ โอพาพิริยกุล รองผู้อำนวยการ (ผลิตและส่งน้ำ) การประปานครหลวง ที่กรุณาสับสนุน และให้คำแนะนำรวมทั้งให้เข้าเก็บข้อมูลการทำงานของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำที่โรงสูบน้ำจ่ายน้ำลาดพร้าว ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา รวมทั้ง ครูบาอาจารย์ ที่ให้วิชาความรู้อบรมสั่งสอน ขอขอบคุณ ภรรยา บุตร และ เพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจเสมอมา

สิทธิชัย อันปันต์

25 เมษายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	3
1.4 แผนงานของการดำเนินงานวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.2 กังหันน้ำ	6
2.3 กำลังและพลังงานของน้ำ	8
2.4 เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	9
บทที่ 3 แบบจำลองของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ	14
3.1 การออกแบบระบบจำลองเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ	14
3.2 การคำนวณค่าประสิทธิภาพของระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ	33
3.3 การคำนวณค่าประสิทธิภาพของกังหันน้ำ	34
3.4 การทดสอบระบบจำลองเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ	34
3.5 ขั้นตอนในการติดตั้งระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ	36
บทที่ 4 ผลการจำลองการทำงานของระบบ	49
4.1 ผลการจำลองระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ ณ เขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี	50
4.2 วิจารณ์ผลการจำลองระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ ที่ผลิตค่า กำลังไฟฟ้าได้	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ผลการจำลองระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ ณ โรงสูบน้ำ ลาดพร้าวการประปานครหลวง	54
4.4 วิจัยผลการจำลองระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ ที่ผลิตค่า กำลังไฟฟ้าได้	57
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	58
5.1 สรุปผลการวิจัย	58
5.2 ข้อเสนอแนะ	59
เอกสารอ้างอิง	60
ภาคผนวก	
ก รายละเอียดเครื่องจักรกลไฟฟ้าเหนี่ยวนำ(ABB M3BP 355 SMA)	61
ข รายละเอียดหม้อแปลงไฟฟ้า(EKARAT TRANSFORMER)	65
ค ข้อมูลการทดสอบของ EGAT, LAT PHRAO PROJECT	67
ง ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่	74
ประวัติผู้เขียน	84

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตัวแปรต่างๆที่กำหนดบน แกนอ้างอิง dq frame	18
3.2 ค่าพารามิเตอร์ของวงจรเทียบเคียงเครื่องจักรกลไฟฟ้าเหนี่ยวนำสามเฟส	20
3.3 พารามิเตอร์ Induction Machine ABB Type M3BP 355 SMA	24
3.4 พารามิเตอร์ Ekarat Transformer 630 kVA 6600/400 V	32
4.1 กำลังไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำผลิตของ Unit 1ณ เขื่อนแก่งกระจาน	50
4.2 กำลังไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำผลิตของ Unit 2ณ เขื่อนแก่งกระจาน	51
4.3 กำลังไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำผลิตของ Unit 3ณ เขื่อนแก่งกระจาน	52
4.4 กำลังไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำผลิตของ Unit 1ณ โรงสูบน้ำชลประทาน	54
4.5 กำลังไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำผลิตของ Unit 2ณ โรงสูบน้ำชลประทาน	55
4.6 กำลังไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำผลิตของ Unit 3ณ โรงสูบน้ำชลประทาน	56

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 พื้นที่รับผิดชอบจัดหาและบริการน้ำประปาให้แก่ประชาชน	1
1.2 กราฟ Energy Grade line กับ Hydraulic Grade line จาก TR2 ถึง SR	2
1.3 แรงดันน้ำของสถานีสูบน้ำจ่ายน้ำลาดพร้าว	2
2.1 ตัวอย่างของกังหันน้ำเพลดัน	6
2.2 ตัวอย่างกังหันน้ำเทอร์โก	7
2.3 ตัวอย่างกังหันน้ำฟรานซิส	7
2.4 ตัวอย่างกังหันน้ำเคปแลน	8
2.5 ตัวอย่างกังหันน้ำเคเรียซ	8
2.6 โหมดการทำงานของเครื่องจักรไฟฟ้าเหนี่ยวนำ	10
2.7 แสดงเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำที่ต่อเข้ากับระบบเครือข่าย	11
2.8 เครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ใช้ตัวกระตุ้นแยกออกจากระบบโดยใช้อินเวอร์เตอร์	12
2.9 เครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ใช้ตัวกระตุ้นแยกออกจากระบบโดยใช้ตัวเก็บประจุ	13
3.1 แบบจำลองระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ	14
3.2 รูปแบบจำลองของกังหันน้ำ	15
3.3 บล็อกไดอะแกรมแบบจำลองพลังน้ำของกังหันน้ำ	16
3.4 ภายในแบบจำลองพลังน้ำของกังหันน้ำ	16
3.5 บล็อกไดอะแกรมแบบจำลองของแรงบิดกังหันน้ำ	17
3.6 ภายในแบบจำลองของแรงบิดกังหันน้ำ	17
3.7 แบบจำลองเครื่องจักรกลไฟฟ้าชนิดเหนี่ยวนำ	18
3.8 วงจรเทียบเคียงของเครื่องจักรกลไฟฟ้าเหนี่ยวนำสามเฟส	20
3.9 การวัดค่าความต้านทานขดลวดสเตเตอร์ โดยใช้โอห์มมิเตอร์	21
3.10 วงจรเทียบเคียงของเครื่องจักรกลไฟฟ้าเหนี่ยวนำทำงานที่สถานะไม่มีโหลด	21
3.11 วงจรเทียบเคียงของเครื่องจักรกลไฟฟ้าเหนี่ยวนำที่สถานะ โรเตอร์ถูกล๊อคไม่ให้หมุน	22
3.12 ตัวอย่างการใส่ค่าพารามิเตอร์ต่างๆในโมเดลเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำ	25
3.13 แบบจำลองของหม้อแปลงไฟฟ้าสามเฟส	26
3.14 รูปหม้อแปลงไฟฟ้า	26
3.15 วงจรสมมูลในหม้อแปลงไฟฟ้า	27
3.16 การย้ายค่าต่าง ๆ ของหม้อแปลงไฟฟ้า	27
3.17 วงจรสมมูลของหม้อแปลงไฟฟ้าขณะทำการทดสอบแบบเปิดวงจร	28

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่	หน้า
3.18 วงจรสมมูลของหม้อแปลงไฟฟ้าขณะทำการทดสอบแบบปิดวงจร	30
3.19 ตัวอย่างการใส่ค่าพารามิเตอร์ต่างๆในโมเดลหม้อแปลงไฟฟ้า	33
3.20 ระบบจำลองด้วยโปรแกรม Simulink ทั้งหมด	35
3.21 การขึ้นรูปแกนหมุนของกังหันน้ำ	36
3.22 การขึ้นรูปใบพัดของกังหันน้ำ	36
3.23 การประกอบใบพัดเข้ากับแกนหมุน	37
3.24 ใบพัดขนาดจำลองที่ยึดเข้ากับแกนหมุน	37
3.25 ใบพัดที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว	38
3.26 ส่วนประกอบของท่อควบคุมการไหลของน้ำ	38
3.27 ใบพัดประกอบเข้ากับท่อควบคุมการไหลของน้ำ	39
3.28 ยึดเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำเข้ากับโครงของกังหันน้ำ	39
3.29 เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำที่ต่อสายพานเข้ากับกังหันน้ำ	40
3.30 แบบจำลองเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำพลังน้ำที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว	40
3.31 นำแบบจำลองที่ได้มาสร้างงานขนาดจริง	41
3.32 ประกอบท่อระบายน้ำจากเขื่อน	41
3.33 ต่อท่อเข้ากับกังหันน้ำ	42
3.34 ติดตั้งเครื่องมือวัดแรงดันน้ำก่อนเข้ากังหันน้ำ	42
3.35 ติดตั้งและตรวจสอบตัวกังหันน้ำ	43
3.36 เชื่อมต่อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำเข้ากับสายส่ง	43
3.37 เชื่อมต่อเครื่องวัดปริมาณน้ำด้วยอัลตราโซนิกโฟลมิเตอร์(Ultrasonic Flow meter)	44
3.38 เชื่อมต่อแรงดันไฟฟ้าที่ผลิตได้จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำเข้ากับระบบไฟฟ้าหลัก	44
3.39 เชื่อมต่อเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวัดเข้ากับระบบ	45
3.40 สร้างชุดเชื่อมต่อแรงดันไฟฟ้าที่ผลิตได้จากเครื่องกำเนิดเข้ากับระบบไฟฟ้าหลัก	45
3.41 ติดตั้งระบบ PLC ที่ใช้ในการควบคุม	46
3.42 ติดตั้งระบบอินเตอร์เฟสของ PLC ที่ใช้ในการควบคุม	46
3.43 ติดตั้งระบบท่อจ่ายน้ำเข้าสู่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำ ณ โรงสูบน้ำจ่ายน้ำลาดพร้าว	47
3.44 ประกอบกังหันน้ำเข้ากับระบบ	47
3.45 ติดตั้งระบบสายส่งไฟฟ้าจากหม้อแปลงไฟฟ้าเข้าสู่ระบบไฟฟ้าหลัก	48
3.46 เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำที่เชื่อมต่อเข้ากับระบบไฟฟ้าหลักเรียบร้อยแล้ว	48

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.1 ระบบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเหนี่ยวนำพลังน้ำโดยแสดงการวัดค่าต่างๆในระบบ	49
4.2 การเปรียบเทียบกำลังไฟฟ้าด้านเอาต์พุตของ Shop Test Unit 1	51
4.3 การเปรียบเทียบกำลังไฟฟ้าด้านเอาต์พุตของ Shop Test Unit 2	52
4.4 การเปรียบเทียบกำลังไฟฟ้าด้านเอาต์พุตของ Shop Test Unit 3	53
4.5 การเปรียบเทียบกำลังไฟฟ้าด้านเอาต์พุตของ Field Test Unit 1	54
4.6 การเปรียบเทียบกำลังไฟฟ้าด้านเอาต์พุตของ Field Test Unit 2	55
4.7 การเปรียบเทียบกำลังไฟฟ้าด้านเอาต์พุตของ Field Test Unit 3	56

